

T.C
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİNEMA-TV ANASANAT DALI
SİNEMA-TV SANAT DALI

KÜLTÜR, SANAT VE ŞEHİR: BASK

(Yüksek Lisans Tez Raporu-Belgesel)

Tezi Hazırlayan

Deniz MAKAL

İSTANBUL, 2018

T.C
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİNEMA-TV ANASANAT DALI
SİNEMA-TV SANAT DALI

KÜLTÜR, SANAT VE ŞEHİR: BASK

(Yüksek Lisans Tez Raporu-Belgesel)

Tezi Hazırlayan

Deniz MAKAL

Öğrenci No

130770005

Danışman

Prof. Burak BUYAN

İSTANBUL, 2018

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “KÜLTÜR, SANAT VE ŞEHİR: BASK” başlıklı bu belgesel film çalışmamın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiği ve çalışmanın içinde kullanıldıkları ve her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 26/10/2018

Deniz MAKAL

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

26 / 10 / 2018

Enstitümüz *Sinema TV* Anasanat Dalı *Sinema TV* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 130770005 numaralı **Deniz MAKAL**'ın "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**Kültür, Sanat ve Şehir: Bask**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 25/09/2018 tarih ve 2018/38 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince (55) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~ayrışıklık/oybirliği~~ ile **Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Prof. Burak BUYAN
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Cengiz ASILTÜRK
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Ebru Gamze IŞIKSAÇAN
(İstanbul Medipol Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Deniz MAKAL
Danışmanı : Prof. Burak BUYAN
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2018
Alanı : Sinema-TV
Anahtar Kelimeler : Belgesel, Gezi, Festival, Gastronomi, Müze, Guernica

ÖZ

KÜLTÜR, SANAT VE ŞEHİR: BASK

(BELGESEL)

Bu belgesel filmde İspanya'nın kuzeyine, çok turistik olmayan Bask bölgesine ve Pablo Picasso'nun İspanya İç Savaşı'nı resme yansıttığı "Guernica" tablosunun ismini aldığı "Guernica" kasabasına olan yolculuğum aktarılmıştır. Bask bölgesine ve bölgedeki "Bilbao" ve "San Sebastian" şehirlerine olan kültürel keşif yolculuğum, gastronomi ve sinema eksenleriyle harmanlanarak bu seyahat belgeselinde ortaya konmuştur. Şehirlerde bulunan sanat eserleri ve kültürel ikonlar da filmde anlatılmıştır.

Name and Surname : Deniz MAKAL

Supervisor : Prof. Burak BUYAN

Degree and Date : Master, 2018

Major : Cinema-TV

Key Words : Documentary, Travel, Festival, Gastronomy, Museum, Guernica

ABSTRACT

CULTURE, ART AND CITY: BASQUE

(DOCUMENTARY)

In this documentary film, my cultural discovery travel to the Basque county and my visit to “Guernica” town, which gives its name to the most famous painting made by Pablo Picasso that tells the story of the Spanish Civil War, is talked over. By integrating gastronomy and cinema angle, the documentary film tries to portray the Basque culture and the art backgrounds of the cities, Bilbao and San Sebastian.

Key Words: Documentary, Travel, Festival, Gastronomy, Museum, Guernica

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT	ii

BİRİNCİ BÖLÜM YAPIM ÖNCESİ

1.1. AMAÇ	1
1.2. KONU	1
1.3. YÖNTEM	1

İKİNCİ BÖLÜM KÜLTÜR, SANAT VE ŞEHİR: BASK

2.1. BELGESEL TANIMI	3
2.2. BELGESEL SİNEMANIN KISA TARİHİ	4
2.3. SEYAHAT/GEZİ BELGESEL TÜRÜ ÜZERİNE	7
2.4. YENİ YER VE KÜLTÜRLERİ KEŞFETMENİN ÖNEMİ	7
2.5. BASK BÖLGESİ KÜLTÜRÜNÜN ÖZELLİKLERİ	8
2.6. PABLO PICASSO’NUN GUERNICA TABLOSU	10

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YAPIM AŞAMASI

3.1. EKİPMAN	15
3.2. BELGESEL FİLM METNİ	15
3.3. KURGU SÜRECİ	20
3.4. FİLMİN KÜNYESİ	20
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	21
KAYNAKLAR	22

BİRİNCİ BÖLÜM

YAPIM ÖNCESİ

1.1. AMAÇ

Çalışmamın amacı, mümkün olduğu ölçüde İspanya'nın kuzeyindeki doğa, tarih, kültür ve sanat kimliğini belgelemek, gezi sürecinde benim de bilgilerimin nasıl geliştiğini, değiştiğini, sinema ve sanat alanında öğrenim gören bir genci etkileyen farklı kültür-sanat dinamiklerinin neler olabileceğini ortaya koyabilmektir. Ayrıca, bu gezi çerçevesinde, Bask bölgesine özgü mutfak/gastronomi kültürü ve tabii en önemlisi dünyaca tanınan Guggenheim Museum Bilbao, Guernica'daki Peace Museum keşfedilmiştir.

1.2. KONU

İspanya'nın kuzeyine yapılan kameralı yolculuk, Uluslararası Film Festivali'ne ve gastronomi şöhretine sahip San Sebastian'dan başlayarak, eski ve yeni yapıları, eşsiz kültürel kimliği, günümüzde Guggenheim Müzesi ile turist çeken bir yer olan Bilbao ve 1937 yılında İç Savaş günlerinde Cumhuriyetçilere karşı savaşan Franco'nun, Nazi ve faşist İtalyan kuvvetlerinin yeni uçaklarını test etmesi için izin verdiği, çok sayıda sivilin öldüğü Guernica şehrini içine alacaktır. Guernica, bir sanatçı olarak bu acı gerçekliğe kayıtsız kalmayan ve resimleştiren ressam Picasso nedeniyle bilinen bir kenttir.

1.3. YÖNTEM

Tez çalışmamı üç ana bölümde yapmayı uygun buldum. İlk bölüm, Bask bölgesinin San Sebastian şehri ile belirgin film/festival ve gastronomi kimliği. İkinci bölüm, sadece İspanya'nın değil dünyanın da en önemli müzeleri arasında gösterilen Bilbao Guggenheim Müzesi ile ilgilidir. Bilbao şehrinde bulunan ve 11.000 m² alana yayılan, ABD'li Solomon R. Guggenheim Vakfı'nın beş müzesinden biri olan, mimar-sanatçı Frank Gehry ile özdeşleşmiş Guggenheim modern sanat müzesi tanınmaya değer bir mekandır.

Üçüncüsü ise, gezinin son durağı Guernica, Baskça Gernika, 1983'ten itibaren resmî adı Gernika-Lumo şehri olacaktır. Şehir 1936 yılında başlayan iç savaşta, Frankoculara destek veren Nazi savaş uçaklarınca 1937 yılında bombalanmış, Picasso insanlığın ve uygarlığın temel değerlerinin de yok edildiği düşüncesi ile, bu düşüncesini paylaşmak için Guernica resmini yapmıştır. Resim Guernica şehrinde olmasa da, onarım gören şehrin kendisi adeta bir müzedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜR, SANAT VE ŞEHİR: BASK

2.1. BELGESEL TANIMI

1895 yılında Louis Lumière (1864- 1948) ve kardeşi Aguste Lumière (1862- 1954) tarafından Cinématographe aygıtını keşfi, sadece sinemanın hayata girmesini değil, daha sonra Méliès tarafından yapılacak filmler nedeniyle kurmaca olmayan, kurmaca, bu iki kavramın da sanat tarihine girmesini sağlayacaktır. Yani Lumière kardeşler başlangıçta çektikleri Lumière'in ilk filmi Lumière fabrikalarından çıkış (La sortie des usines Lumière-1895) gibi filmlerle kurmaca olmayan bir sinemanın temsilcisi, Georges Méliès ise kurmaca olan bir sinemanın temsilcisi olarak düşünülebilir. Fransız günlük hayatını Cinématographe ile tespit etmişler, yetiştirdikleri kameramanlara, onlardan biri olan Alexandre Promorio'yu İstanbul'a göndererek dünyanın farklı ülkelerinde haber, röportaj ve gezi filmleri çekirtmişlerdir. Lumière'ler bu çabalarına rağmen, sinemayı bilimsel-teknik-araştırma amaçlı bir uğraşı olarak görmekte, geleceği olduğuna inanmamaktadır. Hatta, Cinématographe'ı edinmek için başvuran Méliès'in isteğini kabul etmeyerek "Bana teşekkür borçlusun delikanlı, bu senin iflasına yol açacaktı. Sinemanın geleceği yoktur." demişlerdir.

Méliès, İngiltere'de sinema çalışmalarını başlatan Robert William Paul'den cinématographe benzeri aygıtı satın alarak, 1896 yılında film yapmaya başlamış, günümüze kadar gelen ve kullanılan film hilelerinin çoğunu, lap dissolve, fade in, fade out tekniklerini bularak, Montreuil'de kurduğu tiyatrodaki illüzyonist Houdini yanında edindiği tecrübelerden yararlanarak “dekorlu, senaryolu, oyunculu, sahne düzenine önem veren” filmler yapmıştır.

Bunlar içinde 1902 tarihli İngiliz yazar H. G. Wells ve Fransız yazar Jules Verne'den yararlanarak aynı zamanda bilim-kurgu türünün ilk filmi kabul edilen Aya Seyahat'i (Le Voyage dans la Lune) çekmiştir. Méliès'in 1892 ile 1912 yılları arasında yaptığı sayısı yüzleri aşan kurmaca filmleri bir süre sonra “tür” kavramının doğuşuna da yardımcı olacaktır. Daha sonra Amerikan Sinemasının endüstri merkezi Hollywood' "Stüdyo Sistemi" ile tür filmlerini (komedi, western, müzikal, gangster, korku, melodram) tüm dünyada yaygınlaştıracaktır.

“Belgesel” terimini ilk kez John Grierson, Polinezya’lı bir genç ve ailesinin günlük yaşamını anlatan Flaherty’nin Moana (1926) adlı filmini izledikten sonra kullanır. “1920’lerden bu yana tanımı ve içeriği hatta izleyiciye ulaştığı iletişim aracı değişerek gelişen belgesel türü için Peter Weis’in yaptığı tanımlama yerindedir. ‘Belgesel, gerçeği öykünün yörüngesinde değil, gerçekliğin kendi dramatik gerilimi içinde aktararak izleyicisinin gerçek dünyaya yeni bir gözle bakmasını sağlar.’” (<https://www.sineplusakademi.com/belgesel-nedir/>)

Belgesel sinema alanı “tür (genre) sineması”na göre hemen akla gelecek şablon içermemektedir. Birbirinden çok farklı tarzlara sahip olduğundan söz edilebilir.

Gezi, Biyografi, Haber, Propaganda, Toplumsal, Bilimsel, Tarih Belgeseli, Arkeoloji, Doğa, Spor belgeseli gibi. Bu nedenle belgesel sinemanın hemen ve araştırmacılarca onaylanan bir tanımını yapmak zorluk taşımaktadır.

2.2. BELGESEL SİNEMANIN KISA TARİHİ

Belgesel film olarak adlandırılabilen öncü film, Flaherty’nin “Nanook of the North” isimli çekimi olacaktır. Flaherty kamerasını illüzyon yaratmak, senaryodan yararlanmak yerine Amerikan kamuoyunun çok az bilgisi olduğu Eskimolar ve onların günlük yaşantılarına yönelmiş, iki yıl boyunca yaşantılarına müdahale etmeden filme almıştır.

Belgeselin alt türlerine ayrılması zamanla olacak, Bill Nichols, Paul Rotha, John Grierson, Siegfried Kracauer gibi sinema sanatı üzerine bilimsel bakışı açısıyla düşünenler yıllar içinde değişen şu tür tespitleri yapacaktır: Film gazeteciliği (film journalism), genel konulu filmler (the general interest film), doğa belgeselleri (documentary on nature), belli bir amaca yönelik belgeseller (the committed documentary), sponsor destekli belgeseller (the sponsored documentary), eğitim filmleri (the specialized film) ve sinema-gerçek (cinema-verite). Bu sınıflamanın farklı biçimi ise, açıklayıcı (expository), gözlemci (observational),

etkileşimli (interactive), yansıtıcı (reflexive) belgeseller olmuştur. Belgesel sinema üzerine yazıları da bulunan Paul Rotha, konuları ön planda tutarak doğalcı gelenek, gerçekçi gelenek, haber gerçek ve propaganda geleneği olarak ayırım yapmıştır.

Flaherty'nin yanı sıra belgesel film kavramının yerleşmesinde, Kameralı Adam'ı çeken, “kino-gerçek, kino-göz” yaklaşımlarının sahibi, SSCB'den Dziga Vertov'un, Britanyalı John Grierson ve onunla anılan İngiliz Belgesel Okulu'nun filmlerinin etkisi olacaktır. Grierson filmin geniş halk kitlelerinin eğitilmesinde katkısı olması gerektiği düşüncesi ile filmler yapmış-yaptırmıştır.

Belgeselin propaganda/politik içerik almasında rolü olan Leni Riefenstahl'ın Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi mitinglerini konu alan filmleri, İnancın Zaferi (Victory of Faith, 1933) ve İradenin Zaferi (Triumph of the Will, 1935), Joris Ivens'in İspanya İç Savaşı'nda Cumhuriyetçilerden yana tavrını Amerikalı yazar Ernest Hemingway ile çektiği (The Spanish Earth - İspanya Toprağı), Çin halkının Japon işgaline karşı yürüttüğü mücadeleyi anlatan "The Four Hundred Million" (Dört Yüz Milyon, 1938) belgesellerinden de söz edilebilir. İkinci Dünya Savaşı yıllarında çekilenler bir tarafa bırakılırsa, Alain Resnais'nin Gece ve Sis (Night and Fog, 1955) filmi savaşın yarattığı yıkımı anlatmadaki ustalığı, özgün dili ile dikkati çekecektir. Bu tür belgesel anlayışını günümüze kadar getirmek, 2012 yapımı Öldürme Eylemi (The Act of Killing) örnek göstermek mümkündür.

Türkiye'den ise, Cumhuriyet sonrası da çalışmalarını sürdüren Ordu Foto Film Merkezi, özellikle İstanbul Üniversitesi Film Merkezi (1956)'nin Anadolu arkeoloji-kültür tarihini görüntüleyen ve içlerinde Sabahattin Eyüboğlu, Azra Erhat, Vedat Günyol, Aziz Albek'in olduğu dönemin aydınlarına yaptırılan belgeseller; ABD'de Harvard Üniversitesi'nde sinema-iletişim konusunda öğretim yapmış Süha Arın'ın “Safranbolu'da Zaman”, “Anadolu Uygarlıklarından İzler”, “Eski Evler Eski Ustalar”, “Tahtacı Fatma”, “Kula'da Üç Gün” ve “Mimar Sinan” belgeselleri; Can Dündar'ın “Sarı Zeybek”, “Köy Enstitüleri”; Fatih Akın'ın

“İstanbul Hatırası: Köprüyü Geçmek”; Pelin Esmer’in “Oyun” ve Tolga Örnek’in “Hititler”, “Gelibolu” gibi belgeselleri sayılabilir.

Görünen o ki, bugün belgesel sinemanın sınırları genişlemiş, dünyaya bakış açımızı değiştiren belgeseller çoğalmıştır. 1999 yılında ünlü Alman yönetmen Wim Wenders tarafından Havana’da çekilen, İbrahim Ferrer, Ruben Gonzales, Compay Segundo gibi müzisyenleri konu edinen, sonrasında Küba müziğine ilgiyi tüm dünyada artıran “Buena Vista Social Club”, 2007 yılı yapımı Michael Moore’un Amerika’daki sağlık sistemlerini mercek altına alan “Sicko” ya da Bush hükümetinin dış politikası eleştirisi “Fahrenheit 9/11” belgeselinden, arkasında ırkçılık olan bir cinayeti anlatan Güçlü Ada (Strong Island, 2017) ya da penguenlerin doğal yaşamları, göçleri, anlatan İmparatorun Yolculuğu (La Marche de L’Empereur, 2005), Teldeki Adam (2008), Exit Through the Gift Shop’a (Çıkışlar Hediyelik Eşya Dükkanı’ndan, 2010) kadar yüzlerce belgesel örnek verilebilir. Bu son belgesel efsanevi sokak sanatçısı, İngiliz Banksy’nin "dünyanın en önemli sokak sanatı filminin nasıl hiç yapılamadığının inanılmaz ve gerçek hikâyesi" olarak adlandırdığı eğlenceli ve tuhaf bir belgesel filmidir. Filmin 2010 yılında, Sundance Film Festivali’nde yapılan prömiyerine bir mesaj yollayarak katılan Banksy, şunu yazmıştır:

“Bayanlar, baylar ve yayıncılar... Sanatın saf heyecanı ve ruhunu aktaran bir film yapmaya çalışmak çok zor bir iştir. Bu yüzden hiç zahmete girmedik. Bu basitçe gündelik hayatın bildiğimiz hikayesidir. İzlemek üzere olduğunuz şey gerçektir, özellikle de yalan söylediğimiz kısımları...” (<https://www.themaggar.com/duvarlarin-efendisi-banksy/>)

Exit Through the Gift Shop (Çıkışlar Hediyelik Eşya Dükkanı’ndan) adını taşıyan film, belgeselin geldiği noktayı işaretlemesi nedeniyle önem taşır.

2.3. SEYAHAT/GEZİ BELGESEL TÜRÜ ÜZERİNE

Gezi belgeseli denilince, doğa belgeselleri de hemen akla gelmektedir. Örneğin şöyle denilmektedir: “En iyi gezi ve doğa belgeselleri insanın bakış açısını değiştirir, yaşama ilham verir, toplumu geliştirir ve en önemlisi; bize kim olduğumuzu ve nereden geldiğimizi hatırlatır. Dünyanın küçük olduğu söylenir, ama aslında çok büyüktür. Seyahat belgeselleri için konu asla bitmez. Doğa, hangi görünümünde olursa olsun; ister çorak arazilerde ister yağmur ormanlarında, her zaman huzur vericidir.” (<https://blog.flypgs.com/izlendiginde-harekete-geciren-en-iyi-8-gezi-ve-doga-belgeseli/>) Görüldüğü gibi doğrudan bir Seyahat/gezi belgeseli akla gelmemektedir. Ancak, A Map for Saturday (2007) örneğinde olduğu gibi New York’ta yaşayan Brook Silva-Braga adlı, iyi kazançlı bir TV çalışanının her şeyi geride bırakıp sırt çantasıyla dünyayı gezmeye başlamasını anlatan veya Idiot Abroad (2012) gibi ünlü mizahçı ve aktörler Ricky Gervais ve Stephen Merchant tarafından dünya gezisine ikna edilen Karl Pilkington’u kamerayla izleyen belgeseller de vardır.

2.4. YENİ YER VE KÜLTÜRLERİ KEŞFETMENİN ÖNEMİ

Brook Silva-Braga’nın işini bırakıp bir yıllık dünya turuna çıkması Avustralya, Tayland, Nepal ve Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde geçen yolculuğu sadece bir yol değil yeni insan, kültürlerle karşılaşmasının da belgeselidir. Bu türde yaz mevsiminde dünyayı gezen sörfçüler (The Endless Summer), tırmanış, sörf ve doğa yürüyüşlerini sevenlerin tercihi olabilecek 180° South (180 Derece Güney), minibüsleriyle Amerika’da 3000 millik bir yolculukla turneye çıkan dört müzik grubunu anlatan Austin to Boston’un (Austin’den Boston’a) bir özelliği daha vardır; giderek gözümüzden uzaklaşan insani duyguların da keşfedilmesiyle ilgilidir. Bu da göstermektedir ki, günümüzde seyahat/gezi ile anlatılacak çok şey olduğu gibi, bu tür izleyicinin de ilgisini çekmektedir. Bu düşünceler nedeniyle doğa- tarih- kültür- gastronomi özellikleri ile İspanya’da önem taşıyan kuzeydeki Bask Bölgesi, Atlantik Okyanusu’nun Biskay Körfezi sahilinde konumlanan Bilbao şehri, Bask dilinde Donostia olarak bilinen San Sebastian, küçük bir balıkçı kasabası St. Jean de Luz ve Bask kimliği açısından önem taşıyan, 81 yıl önce, 26 Nisan 1937 tarihinde İspanya iç savaşı sırasında Alman savaş uçakları saldırısına uğrayarak neredeyse yerle bir olan Guernica benim gezi haritamda özellikle işaretlediğim yerler oldu, tahmin ettiğimden daha tatmin edici, öğretici bir süreç olarak yaşantıma girdi.

2.5. BASK BÖLGESİ KÜLTÜRÜNÜN ÖZELLİKLERİ

Bask Özerk Bölgesi, 1979'daki yasa ile üç ilin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur: Vitoria -Gasteiz , Bilbao ve San Sebastian bölgenin önemli, kişi başına düşen gelirle İspanya'nın en zengin şehirleridir.

Bu bölgenin insanlarının köken olarak çok eski tarihlerde Kafkasya'dan Avrupa'nın batısına göç etmiş ve arkaik Kafkas dili konuşan (Kafkas dilleri gibi kaynaştırmalı / polisentetik ve ön ekli bir dil olması) bir halk oldukları öne sürülür ve 8. yüzyılda İberya'yı işgal eden Araplar'a karşı büyük direniş gösterdikleri, 9. yüzyılda Pamplona adında bir krallık kurdukları çeşitli kaynaklarda belirtilir. 1202 yılında, İspanya Krallığı'nın temeli olan Kastilya Krallığı'na katılsalar da özerk yapılarını sürdürmüşler, ta ki 1876'da özerkliklerinin kaldırılmasına kadar. Bu nedenle, bu tarihi olaya dayanan Basklar arasında ulusalcılık Franco diktatörlüğü döneminden başlayarak daha eylemci bir şekil almış, 1959'da ETA'lı yılların başlamasına neden olmuştur. Uzun yıllar şiddet içeren mücadele, 2006 tarihinden bu yana yerini barışa bırakmıştır. Basklar'ın kendine özgü yaşamı, yemekleri ve geleneksel pişirme yöntemleri ile mimarisi, müzikleri, şehirlerinin sahip olduğu sanatsal olanaklar böylece daha çok insan tarafından keşfedilebilmiştir.

San Sebastián, İspanya'nın kuzeyinde görünürde küçük bir sahil şehri, gerçekte ise Avrupanın da büyük film festivalleri arasında gösterilen San Sebastián International Film Festival'in şehri. San Sebastián Uluslararası Film Festivali, 1953'ten bu yana düzenlenmekte, büyük saygınlığı olan bir film festivalidir.

San Sebastián'ın bir ucunda Monte Urgull Kalea tepesi, öteki tarafında ünlü Bask heykeltıraşı Eduardo Chillida Juantegui'ye ait Haizeen Orrazia (Rüzgârın Tarağı) isimli demir yontu ve bu iki nokta arasında sörfçülerin çok sevdiği La Concha plajını bulunmaktadır.

İspanya özeline baktığımızda ise Bask bölgesi, gastronominin başkenti olarak kabul ediliyor, "The World's Best 50 Restaurants"a göre de 2017 yılında dünyanın en iyi 50 restoranından 4'ü de Bask bölgesinde bulunuyor. San Sebastián çok uzun bir süredir Michelin yıldızlı Arzak, Kokotxa, Elkano, Akelarre, Martin Berasategui ve Mugaritz gibi restoranları ve pintxos mekanları ile tanınmaktadır. Pintxos'ların Tapas'tan temel farkı, pintxos'ların ekmek

üzerinde ve kürdanla servis edilmesidir. Eski şehrin bulunduğu dar sokaklarda adları Ganbara, Borda Berri, Casa Urola, San Telmo, Bar Nestor, Bernardo Etxei, Gambini adını taşıyan pintxos barlar uluslararası gurmelerin önerdiği yerlerdir. Donostia’da malzeme kalitesi ve aşçıların ustalığı birleşince lezzetli atıştırmalıklar ve yemekler ortaya çıkmış, şehri bir çekim merkezi haline getirmiştir.

Bilbao da değinilen gastronomi kültürüne yakın özellikte bir şehirdir, burada da lezzetli tapas ve pintxos’ların bulunduğu mekanlar oldukça fazladır. Şehrin eski bölgesi olan Casco Viejo bir yana asıl ziyaret edilmesi gereken Nervión Nehri boyunca 32.500 metrekarelik bir alana yayılan Guggenheim Müzesi’dir.

Mimari bir heykeli çağrıştıran görüntüsü, titanyum duvarları ve cam atriyumuyla çağdaş sanatın en ikonik yapılarından biridir ve post-modern mimari akımı olan dekonstrüktivizm tarzı ile benzersizdir. İspanya eski kralı Juan Carlos tarafından 18 Ekim 1997 tarihinde açılan müzenin tasarımı, çağdaş mimarinin en önemli isimlerinden Kanadalı-Amerikalı mimar Frank Gehry tarafından yapılmıştır. Atriyumda 19 galeri, 11.000 metrekarelik sergi alanı bulunmaktadır. En büyük galeri 30 metre genişliğinde ve 130 metre uzunluğundadır. Galeride 2005 yılından bu yana Richard Serra tarafından yapılan “Snake” adlı kalıcı bir yerleştirme sergilenmektedir.

Müzenin hemen girişinde 12 metre, üzeri çiçekten oluşan Jeff Koons imzalı köpek, bir başka girişinde Louise Bourgeois’nın annesine adanmış bronz, mermer ve çelikten Maman (Anne) adlı örümcek, Anish Kapoor’un havuzun ortasındaki paslanmaz çelikten yapılmış kürelerden yapıtı hemen göze çarpanlar.

Müze eskiden sanayi ve madenciliğin merkezi bu şehre milyon turisti çekerek, her yıl ciddi oranda kar sağlayarak sanat merkezlerinin de bir yatırım, bir şehrin başka özellikleriyle de en gözde turizm merkezlerinden biri olabileceğini göstermiştir.

Tabii Bilbao’nun bir tanınmışlığı da Atletico Bilbao futbol takımı. Bir özelliği ise yüz yılı aşkın futbol tarihinde, Fransız Lizarazu dışında o da bu oyuncunun Bask etnik kökenli olması nedeniyle, hiçbir yabancı futbolcu oynatmamıştır. Formasına da reklam almayan Atletico Bilbao, 2008 yılında sadece üç yıl için Bask kökenli bir petrol şirketini formasında sponsor olarak kullanmıştır.

Özerk Bask bölgesinde bulunan Gernika şehri (İspanyolca Guernica) bir başka turizm kenti, kuşkusuz bunda Picasso'nun ünlü Guernica tablosunun her zaman bu şehri anıştırmasının rolü var.

İspanya'nın Özerk Bask bölgesinde bulunan Gernika şehrinin (İspanyolca Guernica) adını duyduğumuzda aklımıza Pablo Picasso gelir.

2.6. PABLO PICASSO'NUN GUERNICA TABLOSU

Tablonun ortaya çıkış nedeni, İspanya İç Savaşı sırasında kurulmuş olan İspanyol Cumhuriyetçi Hükümeti tarafından Paris'teki 1937 Dünya Fuarı kapsamında “Modern Hayatta Sanat ve Teknik Sergisi” için büyük bir duvar resmi siparişidir. Peki İspanya İç Savaşı (1936-1939) nedir ? Bu konuda İspanya İç Savaşı'nın Kısa Tarihi adlı kitabı kaleme alan Julian Casanova'ya başvurmak yerinde olacaktır.

“1936 yılının ilk birkaç ayında İspanyol toplumu, hizipler arasındaki huzursuzluklarla derinden bölünmüştü ve belki Büyük Britanya istisna tutulursa, Avrupa'nın her yerinde olduğu gibi, liberal demokrasi karşısında otoriterlik hüküm sürüyordu. Bunların hiçbiri iç savaşa neden olmak zorunda değildi. Savaş, Cumhuriyet'e karşı bir askerî ayaklanma Devletin ve cumhuriyet hükümetinin düzeni koruma yeteneğini tahrip ettiği için başladı. Ordunun ve güvenlik güçlerinin bölünmesi askerî ayaklanmanın zaferini olduğu kadar, hızla iktidarı ele geçirme temel hedefini de engelledi. Ancak, düzeni korumada hükümetin gücünü tahrip eden bu coup d'état, ona karşı olan ve destekleyenler arasında misli görülmemiş bir şiddete yol açtı. 1936'nın Temmuz'uydu ve İspanya İç Savaşı böyle başladı.” (Casanova,(2015): 26)

Böylece II.Cumhuriyet ile gerçekleşecek İspanya'nın ekonomik ve siyasal modernizasyonunu da yerini gelenekçi güçlerin (ordu ile birlikte) uluslar arası yardım alması ile Franco rejiminin iktidarına bırakmıştır. “İç Savaşın en önemli sonucu, sol güçlerin ve liberallerin tasfiye edilmesidir. Reaksiyoner güçler, kilise ve ordu XIX. yüzyıldaki herhangi bir hanedan döneminden ya da askeri diktatörlükten daha fazla güce sahip olmuştur. İç Savaş'ta

faşist güçleri destekleyen büyük toprak sahipleri, Tarım Reformu uygulamaları ve kolektifleştirmelerle kaybettikleri topraklarını kazandıkları gibi, topraksız işçiler üzerindeki otoriteleri ve küçük çiftçilerle olan zenginlik farkları hiç olmadığı kadar artmıştır. Temel hak ve özgürlükler güvence altına alınmadığı gibi tarihin en büyük sansür uygulamaları da gerçekleştirilmiştir. Franco'nun yönetimi kısacası, yeniden İspanya'yı dünya tarihinden ayırmıştır.” (Salman, Bora (2003), İspanya’da II. Cumhuriyet ve İç Savaş (1936-1939), TC Ankara Ünivb SBE Kamu Yönetimi ve Siyaseti Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara)

Gerçekte İspanyol toplumunu bir şiddet dalgası ile saran savaş üç yıl sürdü, ancak Franco'nun Nazi Almanyası'ndan Gernika şehrinin bombalanmasını istemesi ve 26 Nisan 1937'de şehrin bombalanması savaşın göstergesi oldu. Hermann Göring'in daha sonra Nürnberg duruşmaları sırasında söylediği şu sözler bu olayı açıklamaktadır:

... “Onu (Hitler'i), (Franco'ya) her şart altında destek vermesi gerektiği konusunda uyardım. Böylece, öncelikle o bölgede komünizmin daha da yayılmasının önüne geçebilirdik. Ayrıca genç, şu veya bu teknik konuda testler yapma imkanı sağlayabilirdik.” (<https://www.evrensel.net/yazi/73237/guernica-gernikara>)

Bask Hükümetinin ölü sayısını en az 1654, yaralı sayısını ise 889 olarak açıkladığı bu acı saldırıdan hemen sonra Picasso 7.76 m x 3.49 m boyutundaki “Guernica” isimli duvar resmini yapacaktır.

Bu konuya ilişkin şöyle bir olay da anlatılır : II. Dünya Savaşı sırasında Nazi işgali altındaki Paris'te yaşayan Picasso, Gestapo tarafından sorgulanır, bir Nazi subayı Guernica'nın -fotoğrafı çekilmiş ve evinde asılıdır- fotoğrafını görünce, “Bunu siz mi yaptınız?” diye sorar ve Picasso'dan “Hayır, siz yaptınız” cevabını alır.

(<https://www.evrensel.net/yazi/73237/guernica-gernikara>)

Guernica tablosu Temmuz 1937'de, Paris'te düzenlenen Fuar'da İspanya'ya ayrılan pavyonda sergilenecek, teknoloji ile ilgisinden daha çok siyasi varlığını hatırlatmak isteyen

İspanya hükümetinin isteği gerçekleşmiş olacaktır. Pavyonun girişinde Cumhuriyetçi askerlerin büyük boy fotoğrafının altında şu sözler okunmaktadır:

“İspanya’nın vazgeçilmez birliği için savaşıyoruz.

İspanyol toprağının bütünlüğü için savaşıyoruz.

Ülkemizin bağımsızlığı için ve

İspanyol halkının kendi kaderini belirleme hakkı için savaşıyoruz.”

Pavyonda Paul Éluard’ın bir şiiri, Cumhuriyetçilerle dayanışmasını gösteren ressam Joan Miró ve yine sanatçı Alexander Calder’in de yapıtları yer almakta, bir bakıma Picasso’nun Guernica resmine eşlik etmektedir.

“Tablo ufak bir dünya turu kapsamında çeşitli ülkelerde sergilendi. Böylece İspanya’daki iç savaşa diğer ülkelerin ilgisini de çekmiş oldu. Guernica, savaş trajedilerinin ve savaşın bireyler üzerindeki acı verici etkilerinin bir özetidir. Tablo zaman içinde, savaşın yarattığı trajedilerin anımsatıcısı, savaş karşıtı ve barış yanlısı düşüncelerin sembolü haline gelmiştir. Tablo 1939 ile 1952 arasında ABD içinde sürekli dolaştırıldı. 1953 ile 1956 arasında Brezilya’da, İtalya’daki ilk retrospektif Picasso sergisi kapsamında Milano’da ve birçok büyük Avrupa kentinde sergilendi. Ardından Picasso’nun 75. doğum günü kutlaması olarak hazırlanan retrospektif sergi için MoMA’ya geri götürüldü. Şikago ve Philadelphia’daki sergilenişinin ardından, tablonun durumu hakkındaki endişeler sonucunda tek yerde sergilenmesine karar verildi. Tablo, MoMA’nın üçüncü katındaki bir odada, Picasso’nun birçok ön çalışması ve Dora Maar’ın bazı fotoğraflarıyla birlikte sergilenmeye başlandı. Odadaki diğer eserler zaman zaman başka sergiler için müzeden çıkarıldıysa da Guernica 1981’e kadar MoMA’da kaldı.” (<https://www.evrensel.net/yazi/73237/guernica-gernikara>)

Picasso, Guernica’nın İspanya’ya geri getirilmesine ancak Franco’nun ölümü, 1978’de İspanya’da demokratik parlamenter monarşinin kurulması, yeni bir anayasa kabul edilmesinden sonra MoMA müzesinin vermemekte direnmesine rağmen izin verdi. Tablo 1981’de İspanya’ya getirildi. Tablo, günümüzde Madrid’deki Museo Nacional Centro de Arte Reina

Sofia’da* sergilenmektedir. Guernica şehrinin insanları ise özlemle bu resmin kendi müzeleri olan Peace Museum’da sergilenmesini beklemekte, bunu hatırlatmak için her gün önünden geçen yetkililere, şehre gelenlere aşağıda duvara çizili resmi göstermektedirler.

* Tablonun bir kopyası -kahverengi tonlarında- New York’taki Birleşmiş Milletler binası Güvenlik Konseyi salonu girişinde, savaşın dehşetinin hatırlatıcısı olarak yerleştirilmiştir.

İspanya’da yaşanmakta olan iç savaşı sadece Picasso anlatmamıştır. Daha sonra “Çanlar Kimin İçin Çalıyor” romanında İspanya’daki özgürlük savaşçılarına yardım edecek Amerikalı bir sabotaj uzmanı Robert Jordan’ı ve aşık olacağı kadın Maria’yı anlatacak Ernest Hemingway’in de katkısı olan bir film vardır: The Spanish Earth (1937; İspanyol Toprağı). Bu film, İspanyol İç Savaşı’nın en önemli belgeseli oldu. Yönetmeni belgesel filmleriyle sinemaya katkılarından ötürü 1988 yılında Venedik Film Festivali’nde Onur Ödülü alan Joris Ivens.

Belgesellerinde yalnızca dış gerçekliği görüntülemekle yetinmeyen Ivens, şiirsel anlatımıyla ele aldığı ülkenin, halkın ve olayın ruhunu perdeye yansıtmayı seçmişti ve film bu özellikleri taşıyordu.

1935 yılında çekilen İspanyol Toprağı'nın merkezinde küçük bir köy olan Fuenteduean vardır. Köylüler toprağı sulayabilmek için olağanüstü çaba harcamaktadır. Çünkü buranın toprağı oldukça kuru ve serttir. Köylüler bu çabaları sonunda Madrid savunmasında görev alan Cumhuriyetçilere yiyecek ulaştırabilmeyi umut etmektedirler. Böylece Franco'nun ordusuna karşı canla başla mücadele edilebilecektir. Joris Ivens ve Hemingway çektikleri filmi Amerika'da göstererek, Amerikan kamuoyunun Cumhuriyetçi İspanyollara yardımını sağlayacaktır. Daha sonra Çin'e geçen ve Çin halkının Japon işgaline karşı yürüttüğü mücadeleyi Dört Yüz Milyon filmiyle görüntüleyen Ivens'in bu filmi Picosso'nun Gernika tablosu gibi belleklerde kalmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YAPIM AŞAMASI

3.1. EKİPMAN

- Kamera: EOS 5D Mark III + 24-105
- 1 adet tripod
- 2 adet LP E6 Kamera Pil
- 1 adet 800 W quartz ışık ve ayak
- 3.2.Belgesel Film Metni
- 3.3.Kurgu Süreci

Belgeselin metin dış ses okuması ve müzik seçimi yapıldıktan sonra, kurgu için gerekli fotoğraf ve video görüntüleri, afiş ve resimler seçilmiştir. Adobe Premiere Pro CC | Video Editleme Yazılımı kullanılarak ortaya bu belgesel film çıkmıştır.

3.2. BELGESEL FİLM METNİ

Kültür Sanat ve Şehir: Bask

İspanya, küçüklüğümden beri hayatımın bir parçası olmuştur. Sinemacı bir babanın oğlu olarak her sene Madrid, Barcelona gibi turistik şehirleri değil de genellikle San Sebastian'ın hikayelerini dinledim.

Bu sefer benim de yolculuğum İspanya'nın kuzeyine, Bask bölgesine. İlk durağım babamın anlatmakla bitiremediği Donostia yani San Sebastian.

Sinemaya tutkuyla bağlı olan herkesin yakından takip ettiği San Sebastian Film Festivali'yle ünlü şehir, aslında tüm Türk'ler tarafından Nihat Kahveci ve Real Sociedad futbol takımı sayesinde ismen de olsa biliniyor.

Şehrin sahil şeridinde kurulmuş mimarisiyle, göz kamaştıran Kursaal kompleks’inde 1953 yılından beri sinema dünyasına ev sahipliği yapan Festival, her yıl birbirinden seçkin film ve konuklarla sinemanın hazinelerini bizlere sunuyor.

San Sebastian Uluslararası Film Festivaline zaman zaman Türkiye’den de filmler katılıyor. Hatırladığım kadarıyla, yönetmen Yeşim Ustaoglu’nun Pandora’nın Kutusu, 2008 yılında En İyi Film Ödülünü almıştı. Bu festivalin önemi, Donostia’ya ayak basınca daha iyi anlaşılıyor. Çünkü tüm sokaklar sinema kokuyor.

Sinema, yemek ve sörfü mucizevi bir mükemmellikte harmanlamış bu şehir, İspanya’nın en zengin mutfağı, Bask mutfağını ve onun eşsiz lezzetlerini bize sunuyor.

San Sebastian denilince akla ilk olarak pintxos ve pintxo barlar gelir...Pintxo, İspanya'nın güneyindeki meşhur “tapas”ın, Bask Bölgesindeki adı. Şehrin deniz kenarında yer almasından dolayı tapaslardan farklı olarak deniz ürünleri ağırlıklı olan bu küçük porsiyonlu büyük lezzetler, her tadımda damakları şenlendiriyor.

San Sebastian’ın cennet vari atmosferine ve krallara yakışır lezzetlerine doyum olmaz ama benim yolculuğum devam ediyor.

Bilboa

İkinci durağım yine yıllardır gelmeyi hayal ettiğim bir şehir. Bilbao... eski ve yeni yapıları, benzersiz kültürel kimliği ile Bilbao, bask bölgesinin en büyük şehri.

Belki burada sinema yok ama, sanat var... 20. Yüzyıldan sonra sanatla tanışan Bilbao, daha öncesinde demir kaynaklarının yoğun olduğu bir bölge olması ve stratejik konumundan dolayı sanayi şehri olarak faaliyet gösteriyormuş. Sanayi faaliyetlerinin yer değiştirmesi, savaşların seyrekleşmesinden sonra şehir sanatla buluşuyor ve dünyanın en önemli sanat merkezlerinden birisi haline geliyor.

Dünyadaki 5 Guggenheim Müzesinden birisi olan, Bilbao Guggenheim Müzesi, gerçekten görülmeye değer. Binanın dış yüzeyinde kullanılan kalın, söylendiğine göre toplam 60 ton titanyum pırıl pırıl parlıyor. Şehrin her noktasından göz alıyor.

Müzenin sahip olduğu Kandinsky, Dali, Miro, Klee, Matisse gibi ünlü ressamların eserlerinin yanı sıra New York, Venedik ve Berlin Guggenheim müzelerindeki sergiler de yıl içerisinde Bilbao' ya geliyor ve sanatseverlerle buluşuyor.

Müzede 3 katta toplam 19 sergi salonu bulunuyor. Bu salonların her biri farklı sitillerde tasarlanmış. Yapının girişinde Jeff Koons' un eseri olan çiçek ve yapraklarla süslü bir köpek heykeli bulunuyor. Puppy, değişik mevsimlerde değişik çiçekler açıyor.

Müzenin şehir üzerinde turistik, dolayısıyla ekonomik olarak yarattığı etki, “Bilbao etkisi” ya da “Guggenheim etkisi” olarak anılmakta. Öncesinde turist çekemeyen bir şehir olan Bilbao'da müzenin yapılmasından sonra önemli bir turizm devrimi yaşanmış.

Bilbao'da eski şehir, yeni şehir, sahil, mimari, köprüler, müzeler, insanlar ve tabi yemekler. Bu şehre vurulmamak mümkün değil.

11 ay yağmur yağmasa kesinlikle taşınacağım ve hayatıma devam edeceğim şehir burası olurdu.

Ama benim yolculuğum bu güzel şehri de şimdilik geride bırakarak devam edecek...

Bask bölgesinin ruhunu bir süre yaşamadan, insanlarıyla tanışmadan asıl gitmek istediğim yere gitmenin pek bir anlamı yoktu. Ama artık hazırım. İyice merak etmiş olabilirsiniz, peki nereye gidiyorsun?

Guernica

81 yıl önceye gidersek, 1937 yılında Bilbao'ya sadece 37 km uzaktaki Guernica kasabasından gelen bomba seslerini duyardınız.

İç savaş günleridir. Franco, Nazi ve faşist İtalyan kuvvetlerinin yeni uçaklarını Guernica üzerinde test etmesi için izin vermiş ve bombardıman başlamıştır.

Bir sanatçı olarak Ressam Picasso bu acı gerçekliğe kayıtsız kalamazdı. Yakan, yıkan, öldüren, yok eden o anlar Picassoyu yaraladı.

Picasso, Mayıs ayında resmine başladı, karar vermişti resim renksiz olacaktı. Çünkü Guernica ölmüştü. Mavi, yeşil, sarı ölmüştü. Umut ölmüştü. Geriye savaşın siyahlığı ve küllerin rengi kalmıştı.

Resmin merkezinde, yere yıkılmak üzere olan, mızrakla vurulmuş bir at bulunur. Acı çeken atın üzerinde, göz şeklindeki çıplak bir ampül parlamaktadır.

Resmin sağ yanında, açık bir kapıyla sonlanan siyah bir duvar vardır.

Atın yanına düşmüş sürücünün, kırılmış kılıcı, sanki yenilgiyi sembolize eder.

Ortada, sırtında mızrak olan at, insaniyetin kaba kuvvet karşısında pes edişini sembolize etmektedir.

Boğanın yanında gözüken güvercin barışı temsil eder ama olanlara ağlamaktan başka yapabileceği bir şey yoktur.

Guernica resminde, acı çeken insanlar ve hayvanlar ile kaos içindeki yıkılmış binalar betimlenmiştir.

Guernica tablosu o gün ve günümüzde de en büyük savaş karşıtı resim olarak kabul edilir.

İspanya’da yaşanmakta olan iç savaşı sadece Picasso anlatmamıştır.

Daha sonra Çanlar Kimin İçin Çalışıyor romanında, İspanya’daki özgürlük savaşçılarına yardım edecek Amerikalı bir sabotaj uzmanı Robert Jordan’ı, ve aşık olacağı kadın Maria’yı anlatacak Ernest Hemingway’in de katkısı olan bir film var...

Yönetmeni, belgesel filmleriyle sinemaya katkılarından ötürü 1988 yılında, Venedik Film Şenliği'nde, Onur Ödülü alan Joris Ivens...

Belgesellerinde yalnızca dış gerçekliği görüntülemekle yetinmeyen Ivens, şiirsel anlatımıyla ele aldığı ülkenin, halkın ve olayların ruhunu perdeye yansıtmayı seçmişti...

Joris Ivens'in ünlü eserlerinden olan İspanyol Toprağı adlı 1935'te çekilen belgesel filmin merkezinde, küçük bir köy olan Fuente-duen vardır.

Köylüler, toprağı sulayabilmek için olağanüstü çaba harcamaktadır. Çünkü buranın toprağı oldukça kuru ve serttir. Köylüler bu çabaları sonunda Madrid savunmasında görev alan Cumhuriyetçilere yiyecek ulaştırabilmeyi umut etmektedirler. Böylece Franco'nun ordusuna karşı canla başla mücadele edilebileceklerdir...Joris Ivens ve Hemingway çektikleri filmi Amerika'da göstererek, Amerikan kamuoyunun Cumhuriyetçi İspanyollara yardımını sağlayacaktır. Daha sonra Çin'e geçen ve Çin halkının Japon işgaline karşı yürüttüğü mücadeleyi Dört Yüz Milyon filmiyle görüntüleyen Ivens'in bu filmi Picosso'nun Gernika tablosu gibi belleklere kazınmıştır.

Guernica resmine ve 81 yıl önce yaşananları, savaşın izlerini saklayan müzeye olan yolculuğum burada bitti...Şimdi Guernica'da hem sevinci hem de hüznü bir arada yaşayan insanlar var...bu yolculukta onlarla da karşılaştım. Neyse ki daha da gecikmeden yolculuğumun sonuna ulaştım...

3.3. KURGU SÜRECİ

Kurgu Adobe Premiere CS 6, Mac Pro’da yapılmıştır.

3.4. FİLMİN KÜNYESİ

Filmin Adı: KÜLTÜR, SANAT VE ŞEHİR: BASK

Süre: 12 dakika

Yapım yılı: 2018

Yazan-Yöneten: Deniz Makal

Tez Danışmanı: Prof. Burak Buyan

Seslendiren: Deniz Makal

Montaj: Hasan Can Anar

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Geçmişte gezi yazılarına seyahatname, gezip gören insana da seyyah denilmiştir. Bugün gezen gören, gezip gördükleri yerleri anlatanlara -bazan kurmaca- ‘gezgin’ deniyor. Eğer bu kavramları sinema için düşünürsek gezip gördüğü yerlerin orijinalliğini tespit eden, görüntülerle anlatanlar var; anlatma biçimlerinin özelliği nedeniyle bu işi belgesel sinemacılar yapıyor, üstelik yazıdan çok daha fazla etkililikte sonuçlar elde ediyor. Benimde amacım İspanya’ya kamera ile gitmek, Madrid, Barcelano gibi bilinen kentleri değil, yol haritamda daha önce işaretlediğim doğa/tarih/kültür/gastronomi kimliğini uzun yıllardır korumayı başarmış, yeni yapılan kongre merkezi ve oditoryum kompleksi Kursaal Sarayı’nı çevreyle bütünleştireci -okyanus dalgası gibi- mimari olması şartıyla ancak kabul etmiş San Sebastian ya da futbol takımı Athletic Bilbao ile ünlü olsa da, çağımızın en önemli mimarı Frank Ghery tarafından tasarlanan Guggenheim Müzesi ile tanınan, bu müze sayesinde tüm dünyadan şaşırtıcı sayıda turist çeken Bilbao şehridir.

Tabii günümüzde en büyük savaş karşıtı resim olarak kabul edilen Picasso’nun Guernica tablosu ile belleklerde adı kazılı Guernica da kamera ile yapılan yolculuğun vazgeçilmez bir parçasıydı. Ancak kameralı bu seyahat/gezi benim için bir “anlam araştırması” olabildikçe önemli, değerli olacaktı. Ünlü yönetmen Tarkovsky’nin “Her şey insanın hayatının anlamını nerede bulduğuna bağlıdır.” sözünü bir bakıma rehberim oldu.

Çekimler sırasında gezdiğim-gördüğüm yerlerde, her mekanda bulduğum hayatın anlamına ilişkin olandan daha çok, dış gerçekliğin içinde saklı duran şiir, yüzlerce yıl sessizce bekleyen gizemdi. Ancak çalışma sadece şehir/kültür kimliği üzerinden değil, Picasso, Frank Ghery, Hemingway, Joris Ivens gibi sanat insanları üzerine de yeni bir araştırmayı zorunlu yaptığı için ayrıca yararlı olmuştur. Çalışmanın en büyük yararı gezi belgeselciliğinin dil/bakış açısına dikkat eden sanatçısına yeni bir perspektif, dünyaya farklı bakılmasında yarar sağladığını da görmüş olmamdır.

KAYNAKLAR

Casanova, Julian (2015), İspanya İç Savaşı'nın Kısa Tarihi /A Short History of The Spanish Civil War, İstanbul: İletişim Yayıncılık

Geoffrey Nowel-Smith (2003), Dünya Sinema Tarihi, Çevirmen: Ahmet Fethi İstanbul: Kabalcı Yayınevi

Schoots, Hans (2008), Tehlikeli Yaşamak Belgesel Sinemanın Kurucusu Joris Ivens, İstanbul: Hayalet Kitap

<https://www.sineplusakademi.com/belgesel-nedir/>

<https://www.themaggar.com/duvarlarin-efendisi-banksy/>

<https://blog.flypgs.com/izlendiginde-harekete-geciren-en-iyi-8-gezi-ve-doga-belgeseli/>

<https://www.evrensel.net/yazi/73237/guernica->

[gernikara\(https://www.evrensel.net/yazi/73237/guernica-gernikara](https://www.evrensel.net/yazi/73237/guernica-gernikara)

<https://www.evrensel.net/yazi/73237/guernica-gernikara>

ÖZGEÇMİŞ

1987 yılında İzmir/Türkiye’de doğdu. 2005 yılında İzmir Özel Türk Lisesi’nden mezun oldu. Lisans eğitimini 2011 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İktisat Bölümü’nden mezun olarak tamamladı. 2011-2013 yılları arasında Miami Ad School’da Reklam Yazarlığı eğitimi aldı. 2013 yılından günümüze hem Amerika Birleşik Devletleri’inde hem de Türkiye’de çeşitli şirketlerde Reklam Yazarı olarak çalışarak uluslararası birçok ödülün sahibi oldu. 2018 yılının ağustos ayından itibaren Publicis Emil şirketinde çalışmaktadır.

Deniz MAKAL